

LEGENDA

	vrstevnice, výškový bod		pomník, kříž, kaple, kostel		zřícenina, - s průvodcem	Hřebečské důlní stezky a muzea: HDS 1 U vyslače HDS 2 Nad doly HDS 3 Josefka HDS 4 Gerhard HDS 5 Křížovatka HDS 6 Pod haldou HDS 7 Rezavý potok HDS 8 Závod Hřebeč HDS 9 U studánky HDS 10 Strážný vrch HDS 11 Hugo Karel HDS 12 Záhytné nádrže HDS 13 Průmyslové muzeum Mladějov HDS 14 Nad hájenkou HDS 15 Mladějovský vrch HDS 16 Pod skalou HDS 17 Mladějovské doly	HDS 18 Mladějovské hradisko HDS 19 Rychnov HDS 20 Rychnovský vrch HDS 21 Nová Ves HDS 22 Kotel sv. Jiří HDS 23 Červené píský HDS 24 Udánské hradisko BL1 Boršovská hájenka BL2 Biotop BL3 Olšina BL4 Vysoký most BL5 Funkce lesa BL6 U oplocenky BL7 U staré štolý BL8 Přirozený les BL9 Hřebečské hradisko
	sráz, skalní útvary		průmyslové území		významné hradiště, hradiště		
	les, sad		silnice I., II. a III. třídy		přístřešek/útlina, hospoda, restaurace		
	vegetační detail		zpevněná cesta, cesta, pěšina		jiné ubytování, penzion, hotel		
	řeka, potok, památný strom		most tunel		autokemp		
	vodní plocha, bažina		železnice, stanice, zastávka		vodní sporty, koupaliště, krytý bazén		
	podzemní vodní tok		zrušená železniční trať		úcelové letiště, letiště		
	jez, náhon		hranice přírodního parku		jezdeckví		
	pramen, vodojem		chráněné území		značená turistická trasa		
	hádovny		informace		rozcestník tur. značení		
	hájozna, mlýn		klášter, - přístupný veřejnosti		naučná stezka (značení v terénu)		
	šachta, štola		muzeum, technická památka		cyklotrasa s číslem, cyklostezka		
	věž.stavba, vysílač, větrný rotor		parkoviště, čerpací st. PHM, LPG		zdravotnictví		
	hřbitov, plot		místo dalek. rozhledu, rozhledna		zámeček, - přístupný veřejnosti		

© Copyright **SHĚCART** interval vrstevnic: **10 m**

HDS 1 U vyslače: Území Hřebečského hřbetu a jeho okolí bylo během časů poznamenáno rozličným vývojem horninového prostředí, jehož obraz dnes můžeme zkoumat a zpětně hledat posloupnost dějů, které vedly ke vzniku dnešní podoby zemského reliéfu. Altán vás láká k odpočinku a přemýšlení nad tím, jak to všechno asi bylo.

HDS 2 Nad doly: Stojíte na Hřebečském hřbetu. Ten je východní výspou České tabule, která zde končí výraznými zlomy (kuestami), prudce spadajícími do Moravskotřebovské kotliny. Východní svahy jsou v převážné míře pokryty smíšeným lesem, který v sobě skrývá četné opukové skály. Skály jsou výsledkem dlouhodobého geologického vývoje a nacházejí se po celém území Hřebečského hřbetu. Na mnoha místech, zejména na nejprudších svazích, se vynořují z lesní zeleně i zcela holé skály, které „svítí“ do kraje, ostře kontrastující s okolní zelení.

HDS 3 Josefka: Vítá vás Josefi - vážená dáma v tomto lese. Po přečtení rozsáhlého textu je zde možné usednout a vyčkávat, až z našeho maketového dolu začnou vycházet starí hřebečtí horníci s karbidkou a spíčkám. Nemusíte se jich bát, stačí jen mírně přivítat oční víčka a napnout vlastní fantazii ... a uvidíte?? Nemáte-li čas obcerstvěte se vůni lesa a šuměním korun stromů. Josefi vám přeje příjemný a blahodárny oddech.

HDS 4 Gerhard: Důl získal pojmenování po nejvýznamnějším podnikateli hřebečska. Celé jméno je Gerhard Mauve. Mauve pocházel z významné šlechtické a podnikatelské rodiny s rodovými kořeny v polském Štětíně. Pro nás významnou je rodina Carla Philipp-ila Mauveho (1754 – 1821) právníka a okresního rady v Tecklenburgu. Jeho syn Anton Mauve (1838 – 1888), slavný nizozemský malíř učil malbu syna maželčiny sestry slavného Vincenza van Gogha.

HDS 5 Křížovatka: Vítejte na křížovatce. Každá z křížovatek je místem rozhodnutí, tedy místem rozhodujícím o vaší další cestě. Rozhodně to nebudete mít jednoduché, neboť na všechny strany vás čekají samé zvláštnosti zdejšího lesa. A my vám to usnadňovat už vůbec nebudeme. Naopak! Na této naučné tabuli jsme pro vás připravili malou upoutávku na geologickou expozici Hřebečských důlních stezek na zámku v Moravské Třebové. A tam se také můžete vydat.

HDS 6 Pod haldou: Dnes romantické pramenisté s rezavými nánosy a zvláštními druhy bílých rostlin, bylo kdysi velice důležitým místem. Zde v místě vývěru důlních vod se nacházel takzvaný „mundloch“, neboli ústí štoly. Štola to byla velmi významná. Jednalo se o štolu vodní, v odborné hornické terminologii takzvanou dědičnou.

HDS 7 Rezavý potok: Zajímavý přírodní útvar zpodobil vod z haldou dolu Hřebeč má původ v hornictví. Rezavý potok meandrující lesem a táhnoucí se kolem lesní cesty, pramení v ústí bývalé vodní štoly. Pod cestou se opět ztrácí v lese plněné živo a směřuje dál k Udánkám. Ačkoliv se nám potok jeví krásným, je jeho stinnou stránkou jedovatost jeho vod. Tento problém se řeší právě stavbou kaskád a hráží, majících za úkol provzdušnění důlních vod a následně sražení důlního okru.

HDS 8 Závod Hřebeč: Zdar Bůh! Vítejte v nejslavnějším místě hřebečské hornické činnosti, v závodě Hřebeč. Ještě v dobách nedávných se zde dobývalo jako o závod. Nešlo však o zlato, pouze o „hlínu“, jak zdejší lupky místní horníci nazývali. A že zde byla hlína nad zlato, o tom se při čtení tabulí můžete přesvědčit. Ale nemusíte, můžete klidně pokračovat ve své cestě. Možná vás potká štěstí a najdete si své zlato, třeba v podobě zeleného lesa, nebo svěžího vzduchu.

HDS 9 U studánky: Nacházíme se na velmi cenné lokalitě Hřebečského hřbetu. Geomorfologicky tato enkláva HH představuje jakousi podkovu, ležící v prostoru mezi Spáleným vrchem a územím „Za doly“. Je to jedno z mála míst HH, které je situováno v poněkud příčném směru (v-z) vůči celému masivu HH, který má severojižní expozici. Díky této expozici a přítomnosti svahových pramenit má území vytvořeno zcela specifické mikroklima. Území je poněkud chladnější, vlhčí a má odlišný světelný režim. Právě takové prostředí preferuje řada vzácných, chráněných nebo ohrožených druhů rostlin a živočichů.

HDS 10 Strážný vrch: Zdejší místo má úžasně možnosti. Můžeme zde zhlédnout reliéf okolní krajiny, ale také v přílehlých lesích sledovat stopy po hornictví a nahlédnout symbolicky do nitra země. Tady v lesích, v místech kterým se říká „Na spáleníšti“ a „U vrtů“ můžeme vedle kořenů stromů nalézt vrtná jádra. To jsou prázdné sloupce z hornin, které nám zde zanechali naši předci z poslední hornické činnosti.

HDS 11 Hugo Karel: Samotný název dává vysvětlení jeho historie. Je složen z křesťanských jmen zakladatelů dolu bratří Steinbrecherových Karla a Huga. Firma Gebrüther Steinbrecher vlastnila textilní továrny v Moravské Třebové. Provozovala první strojní tkalcovnu na Moravě. Stroje tkalcovny poháněné parním strojem vyžadovaly zdroj paliva. Důvaz uhlí byl drahý a blízké ložisko křídového uhlí se nabízel k řezání problému. Vznik dolu začal 1,2 km severněji, na místě dnes nazývaném „U větrné“, tam byl založen důl Franz Salesius pojmenovaný po otci a zakladateli tkalcoven . Je znám záznam o převzetí důlní výměry ke dni 17. března v roce 1859.

HDS 12 Záhytné nádrže: Byly vybudovány, aby se v nich čistily důlní vody, které vytékají z bývalého Dolu Hugo Karl. Hlavním důvodem čištění je vysoká acidita a přítomnost rezavého bláta, sraženin železa, tzv. důlních okru. Dnes už je situace lepší, ale ještě před několika desítkami let byla voda velice kyselá a nacházela se v ní volná kyselina sírová, pH vody bylo 2,5, což je velice nebezpečné pro živočichy a rostlinstvo.

HDS 13 Průmyslové muzeum: Jakou důmyslnou techniku využívali ke své činnosti naši předkové?? Krajina tenkrát voněla po spáleném uhlí a mezi kopci se rozléhalo pískání parních vlaků. Světlo nad Mladějovem rozsvítil elektrický proud z místní elektrárny a vzduchem se proháněly závěsné vozy lanovek. Střípky z minulosti lze zhlédnout v Průmyslovém muzeu Mladějov. A pokud budete mít štěstí, možná pojedete i parní vlak.

HDS 14 Nad hájenkou: Vítejte u dolu nad hájenkou. Před více než sto lety po zdejších lesních cestách projížděli povozníci uhlí, kaolin a lupky. Na počátku minulého století povozů a klapání klapání koňských zapřetíků vydával zvuk lanovek. Nad špičkami jehlíčanů a korunami listnáčů se proháněly plně a prázdné závěsné vozy. Přijemně příjemnou procházku lesem za současného dřevu ptačtva.

HDS 15 Mladějovský vrch: Pokud jste unavení po dlouhé cestě, a nebo i když jste teprve vyšli od Dětičovské hájenky – posadte se do altánu a sledujte krajinu. U města Moravská Třebová vévodí kotlině pod Hřebečským hřbetem vrch Hradisko. Když se na něj podíváte se zahmořenými očima – možná uvidíte spícího krokodýla. A nebo ne.

HDS 16 Pod skalou: Stojíte v místě jedné z nejstarších hornických činností na Hřebečsku. Staré lomy na opukové kámen a pískovce dávaly v minulosti materiál pro stavby v blízkém okolí. Možná právě proto jsou opředěné mnoha zajímavými historikami.

HDS 17 Mladějovské doly: Podnikání v hornictví není ani dnes žádný med a mnoho firem „úspěšně“ zkrachovalo. Jak to mu bývalo dříve? Ani v historii hornictví nebyvalo jistou obživou, stačilo jen ztratit obdoby. A což teprve když nastala porucha na ložisku a vydatné ložisko zmizelo, nebo do podzemí vnikla silná agresivní voda???

HDS 18 Mladějovské hradisko: Nacházíme se na významném místě HH, kde se celý masiv HH, který je orientován v sj směru láme poněkud k západu a díky tomu se nám naskytá neskutečný pohled do krajiny. Téměř 120 m výšec krajiny nám umožňují báječný rozhled do Lanškrounské a Moravskotřebovské kotliny.

HDS 19 Rychnov: Obec Rychnov známá z písemných pramenů již v roce 1365 se dlouze táhne souběžně s úbočím strmého kopce Rychnovský vrch. Vrch také dříve lidé nazývali Seekamm nebo Seekammberg (Jezerní hřbet) a je opředěn mnoha pověstmi. Také vznik poutního místa, kde se dostalo pomoci mnoha trpícím je doprovázen zajímavými příběhy.

HDS 20 Rychnovský vrch: Vítá vás Rychnovský vrch (nebo chcete-li hora), vysoký 541 m, původním německým obyvatelstvem nazývaný Seekamm - Jezerní hřbet. Vrch je opředěn mnoha pověstmi o jejichž pravdivosti si úsudek můžete udělat sami.

HDS 21 Nová Ves: V okolí celého Hřebečského hřbetu a Novovesku a Mladějovsku si lidé všimli silně prouhelatělého jílovce – křídového uhlí a začali ho dobývat. Od poloviny 19. století došlo k většímu rozmachu těžby zdejšího uhlí. A tak zdejší krajina poskytl a novým generacím obživu nejen v podobě zemědělství.

HDS 22 Kotel sv. Jiří: Trasa stezek vede přes Kunčínu s kostelem sv. Jiří, v jádru gotickým a renesančním (kolem 1570) s moderním presbytářem. Renesanční klenba byla tehdejšími umělci vyzdobena lunetami a gotickou kaplí zaklenutou žebrová křížová klenba. Na oltáři z 19. století najdeme renesanční reliéf se sv. Jiřím z konce 16. století. Velmi zajímavé jsou skupiny soch z let 1715-16 od olomouckého sochaře Jana Sturmera a jeho dílny, představující vesměs patrony proti moru a nemocem umístěné před kostelem na kamenném zábradlí a skupina Kalvárie z roku 1718 pocházející snad od mladějovského kameníka Jiřího Hedřicha.

HDS 23 Červené píský: Okolím Moravské Třebové prochází výrazná příkopová propadlina, geology nazývaná orlická pánev. Jde o sníženinu založenou na pohybu řady zlomů, která se táhne od Orlických hor směrem k jihu na víčko. Zde v Kunčíně tvoří odkrytou výplň pánev červenohnědé arkózyce jílovcem a slepenec s křížovým zvrstvením. V období permu (před 299 až 251 miliony let) mělo naše dnešní území charakter pouštního prostředí a občasnými trky a vysychajícími jezery.

HDS 24 Udánské hradisko: V dnešních rovinatých lesích, asi 3 km západně od Udánek, stával kdysi hrádek. Právě lesy ochránily tato místa před pluhou zemědělců. Nálety dřevin zcela pohltily prostor, ve kterém hrádek stával. Jeho otisk v terénu tak zůstal zachován do dnešních dnů.

BL1 Boršovská hájenka: Pokud na západním konci obce Boršov zahnete do lesa, dostanete se k hájence se sezonním obcerstvením a budete na začátku Naučné stezky Boršovský les. Zde vás čekají originální naučné panely a mnohá dobrodružství v rámci komiksů, které jsou na nich vyobrazeny.

BL2 Biotop: Sestává se z vodních ploch jsou tvořeny mokřadem, vodní nádrží a tůňkami. Vegetační úpravy formou osazení mokřadních ploch vlnitými místními druhy mokřadních rostlin vytvořily základ budoucího mokřadního společenstva.

BL3 Olšina: Pozorný a ukázněný návštěvník se může seznámit s celou řadou zástupců fauny bezobratlých, ale i obratlovců, zejména ptáků. Vlhká stanoviště kolem Stříbrného potoka jsou domovem mloka skvrnitého. Z ptáků není vzácností se setkat s čápem černým, s charakteristickým hlasovým projevem krkavce velkého, datla černého či naší největší sovou - výrem velkým.

BL4 Vysoký most: Tento název dostal most přes Stříbrný potok podle svého původního tvaru. Vznik mostu lze datovat do konce 19. století, do doby, kdy zde byla vybudována lesní cesta. Původně kamenný most byl při opravě v r. 1941 zpevněn betonem. Opravu provádějí zřejmě váleční zajatci, o čemž svědčí nápisy vyryté do betonu. Dnešní podoba mostu získal při celkové rekonstrukci v roce 2003.

BL5 Funkce lesa: Porost s označením 312 C 15 je jedním z cenných a geneticky kvalitních porostů v revíru Boršov a byl proto zařazen do kategorie A uznaných porostů pro sběr semen lesních dřevin, v tomto případě smrku ztepilého. V porostu na ploše 0,36 ha se nachází celkem 35 statných smrků o průměrné hmotě 2,46 m3 a stáří 150 let. Největší smrk pod cestou má obvod v prsní výšce 3,5, výšku 47 a objem přes 14 m3.

BL6 U oplocenky: K biotopu Hřebečského hřbetu neodmyslitelně patří zvěř. Má-li les plnit všechny ekologické funkce, musí být stavby zvěře v počtech odpovídajících skladbě a úživnosti porostů. Čím více se skutečnost od přirozeného stavu liší, tím je náprava nákladnější a delší.

BL7 U staré školky: Nitro Hřebečského hřbetu je protkáno četnými štoly po důlní činnosti. Předmětem dolování bylo uhlí a žáruvzdorné jílovcem, ale také vitriolové lupky sloužící k výrobě kyseliny sírové a cenomaské limonitické pískovce, vysoké nekalitní železná ruda. První zmínky o dolování uhlí jsou již z roku 1770.

BL8 Přirozený les: Tento porost vysoké genetické kategorie A (velmi kvalitní porost) byl založen roku 1861, tedy pět let před začátkem prusko-rakouské války, a zůstaneme-li doma tak někdy před tím, než byl postaven pseudogotický kaple Sv. Josefa na Hřebčíně nad tunelem.

BL9 Hřebečské hradisko: "Areal hrádku, dříve nazývaného Boršov a dnes nejčastěji označovaného jako "hrádek na Hřebčíně" (podle horského hřbetu a sousedící osady, založené r. 1620; v německém jazyce Schönhengst), byl od planiny hřebečského sedla oddělen dvojitý příčný příkop s mezilehlým valem. Dějinná existence hrádku byla kromobycí krátká".